

Nyhet

Ny norsk giv med satsing på jobb til funksjonshemmede

Portrett

Sveriges samarbetsminister Ewa Björling ömmar för gruvindustrin

Nyhet

Helle Thorning-Schmidt: Danskerne skal arbejde mere

Nyhet

SCB har mätt de arbetslösa i 50 år

11. Oktober 2011

Nyhetsbrev fra Arbeidsliv i Norden 7/2011

Nyhetsbrev fra Arbeidsliv i Norden 7/2011

Tema: Boom för gruvindustrin i Norden

Finansiert
av Nordisk
ministerråd

ARBEIDSLIV I NORDEN

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet - storbyuniversitetet
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

UTGIVER

Arbeidsforskningsinstituttet
På oppdrag fra Nordisk ministerråd
Nordisk ministerråd er ikke ansvarlig for
innholdet i artiklene

ANSVARLIG REDAKTØR

Björn Lindahl

EMAIL

ainredaksjon@gmail.com

WEB

www.arbeidslivinorden.org

Nyhetsbrevet utgis i en e-postutgave,
som kan bestilles gratis fra
www.arbeidslivinorden.org

ISSN 0809-9456 tildelt: Arbeidsliv i
Norden (online)

Innhold

Leder: Klondyke og tusenvis av nye jobber i Norden?	3
Transportmuligheterna avgörande för gruvdriften	4
Utrustning för gruvor nordisk nisch	7
Sveriges samarbetsminister Ewa Björling ömmar för gruvindustrin	9
Ny norsk giv med satsing på jobb til funksjonshemmede	13
SCB har mått de arbetslösa i 50 år	16
Arbetsmiljöverket vill stoppa farligt arbete - även om det utförs av utländsk arbetskraft	18
Helle Thorning-Schmidt: Danskerne skal arbejde mere	20

Leder: Klondyke og tusenvis av nye jobber i Norden?

Hvilke utslag gir det på arbeidsmarkedsstatistikken? Sveriges statistiske sentralbyrå, SCB, jubilerer. De har levert statistikk og tall om arbeidsmarkedet i 50 år. Gruveboom og satsinger på jobb til flere kan bli til spennende tall fremover.

KOMMENTAR

10.10.2011

TEKST: BERIT KVAM

Danmark har med regjeringen Helle Thorning-Schmidt for første gang fått en kvinne som statsminister. Den nye regjeringen som består av Sosialdemokraterne, De Radikale og Socialistisk Folkeparti (SF), lover at flere skal arbeide mere, produktiviteten skal opp og lønningene holdes i ro. Det er sentrale elementer i den danske centrum-venstre regjeringens arbeidsmarkedspolitikk, skriver vår korrespondent i København. Målet regjeringen har satt er at sysselsettingen skal øke med 135.000 personer innen år 2020.

Jobben er viktig også for funksjonshemmede. Derfor er det bemerkelsesverdig når den norske regjeringen satser friske millioner til nye tiltak for at flere unge funksjonshemmede skal få jobb. Det var tilfellet da arbeidsminister Hanne Bjurstrøm presenterte "jobbstrategi for personer med ned-satt funksjonsevne". Men faren er overhengende når ministeren ikke vil angi mål eller tall på suksess.

Arbidsmarkedet på Grønland gløder. Arbeidsliv i Norden har nettopp vært der sammen med Sveriges nordiske samarbeidsminister Ewa Björling og sett hvordan aktiviteten i gruveindustrien svinger seg. Men det er ikke bare på Grønland entusiasmen råder. Det er mange tegn som tyder på at vi står ovenfor en "boom i gruveindustrien i Norden" slik vi skriver i tema i fokus. Når utenriksministrene i Barentsrådet møtes 12. oktober, avholdes møtet i LKAB's gruve i Kiruna. For Norges og Sveriges utenriksminister gikk reisen dit med malm-banen fra Narvik til Kiruna. "Land med mye mindre resurser bygger jernbane gjennom den afrikanske jungelen", påpeker Damian Hicks, styreleder i det australske gruveselskapet som satser i Norden og gjerne vil benytte havnen i Narvik. Men det er Finland som leder an som det beste landet i verden å drive gruveindustri i, ifølge den årlige World Risk Survey. Finske Tekes, som kanaliserte statlige penger til forskning og utvikling, har nettopp i disse dager lansert et nytt program for å stimulere til vekst i virksomheter som kan produsere bærekraftig utrustning til gruvene.

Klondykestemning, boom og nye jobber. Sverige vil ha samarbeid om gruveindustrien i Norden på sakskartet når det svenske formannskapet tar ledelsen i Nordisk minister-råd i 2013. I Portrett sier samarbeidsminister Ewa Björling at det ikke finnes et slikt samarbeid i dag. Derfor vil hun jobbe for at det skal i gang fra 2013. "Det viktige for meg er å ha fokus på at virksomheten skal være så miljøvennlig som mulig", sier Ewa Björling i Arbeidsliv i Norden.

Två utrikesministrar tar malmtåget. Carl Bildt till vänster och Jonas Gahr Støre till höger

Transportmöjligheterna avgörande för gruvdriften

Nordens politiker har fått upp ögonen för gruvindustrin. Den 12 oktober genomfördes ett utrikesministermöte i Barentsrådet i LKAB:s gruva i Kiruna. Dagen innan reste Norges Jonas Gahr Støre och Sveriges Carl Bildt dit gemensamt med malmbanan från Narvik.

TEMA

10.10.2011

TEXT: BJÖRN LINDAHL FOTO: MARTE KOPSTAD; SCANDINAVIAN RESOURCES, HANS LINDBERG

Det finns många skäl till att gruvindustrin är så het. Det viktigaste är Kinas omätliga behov av råvaror för att klara av sin snabba tillväxt. Men Kina har också i det närmaste monopol på utvinningen av sällsynta jordartsmetaller, som används i högteknologiska produkter som mobiltelefoner, vindkraftverk och elbilar. 97 procent av världens produktion av dessa mineraler sker i Kina. När landet skar ned sin produk-

tion med 75 procent ökade priset på många av de sällsynta jordartsmetallerna med 300 procent.

Därför prioriterar EU jakten efter alternativa fyndigheter som kan bryta Kinas monopol. Nordkalotten och i synnerhet Grönland hör till de geologiskt mest lovande områdena i världen för att hitta sällsynta jordartsmetaller. Men det finns

också goda förutsättningar för järnmalm och andra metaller. De norra delerna av Finland, Norge och Sverige samt nordvästra Ryssland är en av de fyra malmrikaste regionerna i världen, vid sidan av Kanada, Australien och Sydafrika.

EU-länderna använder 25–30 procent av den globala produktionen av metaller. Den egna produktionen är bara tre procent och många viktiga metaller produceras inte alls i Europa, enligt Finlands mineralstrategi, som presenterades för ett år sedan.

Finland bästa gruvlandet

Arbetet med att lägga till rätta för att gruvindustrin ska kunna utveckla sig har gett resultat. I den årliga World Risk Survey, där tusen nyckelpersoner inom gruv- och oljeindustrin svarar på en enkät från tidskriften Resource Stocks, om vilka länder de tycker har de bästa villkoren och minst risker, hamnar Finland på första plats som det bästa landet att driva gruvindustri. Sverige kom på fjärde plats.

- Det som gör Finland, Sverige och Norge så attraktiva är att det är stabila regeringar med förutsägbara regler för gruvverksamheten. Ett stort arbete har också lagts ned på att samla in data som gjorts tillgänglig för industrin, säger Damian Hicks, som är styrelseordförande i Scandinavian Resources.

Företaget är noterat på börsen i Australien, men verksamheten sker i Norden. Här ser företaget möjligheter som de stora, etablerade företagen inte bryr sig om. Fem kilometer från Kiruna och 300 meter från malmбанан till Narvik har Scandinavian Resources hittat järnmalm som det vill exploatera i en öppen gruva.

Damian Hicks, styrelseordförande i Scandinavian Resources och Markus Bachmann, med en borrhärna från prospekteringen.

- Det är inte ett fynd som kan mäta sig med LKAB:s malmkropp som är av världsklass och där det brutits en miljard ton med järnmalm. Vår strategi är att kombinera många små fynd på 50-100 miljoner ton och därigenom för en lönsam verksamhet, säger Damian Hicks.

Många yrken efterfrågas

När Arbetsförmedlingen räknar med minst 3 000 nya jobb i Norrland är det bara de som är direkt anställda i gruvdriften. Den klassiske gruvarbetaren under jord är bara ett av de många yrken som behövs. Mest efterfrågat är olika typer av ingenjörskompetens, men listan på yrken är lång: administratör, bergarbetare, brandman, chaufför, ekonom, elektriker, guide, ingenjör, logistikansvarig, mekaniker, maskinförare, projektledare, serviceman, sjukgymnast, snickare och utvecklare.

Enligt den finska industrin skapar varje jobb i gruvan ytterligare 3,5 jobb i kringverksamheter. Gruvboomen märks också bland de företag i Finland och Sverige som tillverkar utrustning för gruvindustrin.

”Det sägs att när en underjordisk gruva byggs på vilket ställe som helst i världen, kommer 70–90 procent av den nöd-

vändiga teknologin från Finland eller Sverige,” heter det i Finlands mineralstrategi.

Gruvindustrin skiljer sig från alla andra industrier genom att en gruva bara kan drivas där malmfyndigheten finns. Verksamheten kan inte som i andra industrier flyttas till länder med lägre lönenivå. Men det är inte heller säkert att gruvindustrin är ett så kraftfullt verktyg för regional utveckling som många hoppas att den ska vara. Vissa gruvor kommer utvecklas ungefär som oljefält utanför kusten där de anställda flygs in och ut.

- Många nya aktiviteter, som gruvor och annan råvaruutvinning, utvecklas som enklaver. Antingen bor befolkningen bara där en viss tid, eller genom arbetsscheman där de arbetar två veckor och är lediga två veckor, skriver författarna av den nordiska rapporten Megatrends som handlar om utvecklingen i Arktis.

En gemensam utmaning för alla de nordiska länderna med gruvindustri är att locka till sig utbildad personal. I Norge har oljeindustrin sugit till sig nästan alla som har en utbildning inom geologi, medan medelåldern är hög i Finland och Sverige. Ett problem för att locka till sig nya studenter är att gruvnäringen uppfattas som miljöskadlig. Olika forskningsprogram pågår för att den ska bli så skonsam mot miljön som möjligt, det talas om "osynliga gruvor".

Den kraftiga ökningen av gruvverksamheten gör också att det kommer att behövas stora infrastrukturinvesteringar.

Den största fördelen med Sverige jämfört med Australien är att där äger de tre stora gruvbolagen järnvägslinjen i det viktigaste malmsområdet och det finns ingen kapacitet i hamnen. De tre företagen vill fördubbla sin egen produktion.

Transporten viktigast

- För järnmalm är transportmöjligheterna det viktigaste. Man kan göra ett mindre fynd eller man kan hitta en miljard ton i Pillbara i Australien. Utan transport får man ändå inte ut malmen, säger Damian Hicks.

För de fynd företaget hittat i Kiruna finns det både ledig kapacitet på järnvägen till Luelå och plats i hamnen.

- Vi räknar också med att kunna skeppa ut mindre mängder genom Narvik. Jag är inte i en position att kritisera svenska och norska myndigheter, men jag är överraskad över att det fortfarande inte byggts ett dubbelspår från Kiruna till Narvik, trots boomen för järnmalm och att det finns en hamn i Narvik av första klass, inte långt från Europas största gruva.

- Länder med mycket mindre resurser bygger järnväg genom den afrikanska jungeln. Jag förstår att det inte är gjort i en handvändning, med det branta fallet ned till havsnivån. Men de byggde Ofothbanan för 100 år sedan med mycket mindre tekniska kunskaper. Jag är säker på att det kan göras igen.

Några av de största gruvprojekten i Norden:

Gruvbolag	Projekt	Investeringar, miljarder SEK
LKAB	Utvidgning Malmberget, Sverige	27,5
Boliden	Garpenberg, Sverige	4
Northland Resources	Kaunisvaara Sverige	5
Talvivaara Mining	Sotkamo, Finland	4,5
Ironbark	Citronenfjorden, Grönland	3
London Mining	Isua, Grönland	13,5
	Totalt	57,5

En av de gigantiska transportband som utvecklas av Paakkola Conveyors

Utrustning för gruvor nordisk nisch

Teknologiföretagen som tillverkar maskiner och utrustning för gruvor har surfat på den våg som de höga metallpriserna fört med sig. Med tanke på behovet av basmetaller i länder som Kina, Indien, Brasilien tyder det mesta på att kurvorna fortsätter uppåt och med dem också sysselsättningen.

TEMA

10.10.2011

TEXT: CARL-GUSTAV LINDÉN, FOTO: PAAKKOLA CONVEYORS

Vd Tommi Juntikka i den lilla byn Tervola med drygt tre-tusen invånare i norra Finland har stora planer. Hans företag Paakkola Conveyors med mottot "Vi flyttar berg" är på väg att ge sig ut i stora världen med sina transportörlösningar för gruvor. Företaget har utvecklat en egen teknik för att flytta malm.

- Den här branschen kommer att växa i årtal framöver. Vi får se i vilken del av världen vi investerar först, säger han.

Enbart i Norden räcker tillväxtpöjligheterna bra till, men Juntikka siktar också på Ryssland, OSSE-länderna och Latimerika. När expansionen sker har företaget fina referenser att hänvisa till.

Rätt personer

Familjeföretaget har i dag omkring 100 anställda, varav två tredjedelar är "egna" och resten inhyrda. Avsikten är att gå in för fast anställd personal och om ett år räknar Juntikka med att antalet är uppe i 100-120 personer.

Trots att norra Finland är känt för hög arbetslöshet är det inte lätt att få tag i rätt personer. I regionen finns en större andel företag inom basindustri jämfört med övriga Finland. Många kommer direkt från skolbänken för att börja med tillverkning, montering eller planering av dessa kilometer-långa transportörer som forslar malm till anrikningsanläggningarna.

Paakkola Conveyors är ett företag som myndigheterna gärna visar upp som förebild för andra. Finländska och svenska verkstadsföretag dominerar visserligen som leverantörer av utrustning för gruvverksamhet under mark och har enligt industrirådet Ari Kuparinen vid arbets- och näringsministeriet 70-90 procent av världsmarknaden.

- Detta är ett starkt kluster. Jag vet ingen annan bransch i Norden som har så stark ställning på marknaden.

Men det handlar ur finländsk synvinkel om en handfull stora eller medelstora företag som Metso, Sandvik, Outotec eller Normet.

Vill växa

Vad som behövs är mindre aktörer som vill växa och därmed skapa nya jobb. Tekes, som kanaliserar statliga pengar till forskning och utveckling, har i dagarna lanserat ett nytt industriprogram som siktar på att locka fram nya tillväxtföretag inom utrustning för gruvor där fokus ligger på ekologiskt hållbara lösningar.

- Vi hoppas att de stora tar de små med i utvecklingsverksamheten och att tiotals firmor vill vara med, säger teknologiexperten Kari Keskinen som ansvarar för programmet Green Mining. Samtidigt förstår han att alla inte är intresserade av att växa och bli internationella.

- Det kräver ju mycket eget arbete och att resurser tas från andra delar.

Ari Kuparinen anser att utvecklingen för de närmaste 10-15 åren ser bra ut. Även om efterfrågan på metaller kanske inte växer i västvärlden kommer Kina att snabbt behöva mer råvaror. Samtidigt är det lätta fyndigheterna redan tömda och nu krävs mer avancerad utrustning för att komma åt råvaruresurserna som finns under markytan. Till exempel, vad gäller koppar har 80 procent hittills tagits ur öppna dagbrott och 20 procent i gruvor under marken. Om tio år är förhållandet det motsatta.

När förhållandena blir svårare är det finländska och svenska verkstadsföretag som får leverera utrustningen.

- Vi har många bra år framför oss, säger Tommi Juntikka vid Paakkola Conveyors om branschens framtid.

Ewa Björling spanar efter ett par vikvalar som brukar simma i fjorden utanför Nuuk på Grönland. Men hon är också på jakt efter nya nordiska samarbetsområden.

Sveriges samarbetsminister Ewa Björling ömmar för gruvindustrin

- Vi vill göra något för gruvnäringen. Det har aldrig funnits ett nordiskt samarbete på det området. Just nu är det Klondyke för gruvorna i Sverige, Norge och Finland. Räknar man med Grönland finns det också ett stort danskt intresse, säger Ewa Björling, nordisk samarbetsminister i den svenska regeringen.

PORTRETT

10.10.2011

TEXT OCH FOTO: BJÖRN LINDAHL

Under några dagar följde Arbeidsliv i Norden Ewa Björling på en resa till Grönland. För de flesta kan mötet med denna karga men samtidigt mäktiga del av Norden både locka och verka avstötande. Det finns så mycket snö och is, så lite grönska. Men Ewa Björling är uppvuxen i norra Sverige och älskar det kalla klimatet.

Hennes far kommer från den lilla byn Lahdenpää utanför Korpiolombolo. Den ligger i sin tur inte så långt från Pajala vid gränsen till Finland.

När vi flyger över den grönländska inlandsisen i den svenska regeringens flygplan kan vi med egna ögon börja fatta hur stort Norden egentligen är om man även räknar med Grönland. Ser man på hela Nordens landmassa står ön för 63 procent av den.

Samtidigt är Norden ibland väldigt litet, som när man ser på de frågor som diskuteras på ministernivå mellan länderna. Ewa Björling glädjer sig över ett nytt avtal som gör det möjligt att resa med samma taxi mellan gränsstäderna Harparanda i Sverige och Torneå i Finland.

- Svenska taxichaufförer får nu tillstånd att resa in i Finland och omvänt. Tidigare var man tvungen att byta taxi vid gränsen, om man skulle följa reglerna, säger hon.

- Jag vill att det nordiska samarbetet ska vara politiskt relevant och att det fattas beslut på områden som verkligen berör invånarna. Risken är annars att vi bara trampar vidare i samma spår.

Hon känner extra starkt för att bygga ned gränshindren som finns i den delen av Norden.

- En annan fråga som borde gå att lösa är att lokförarna på tågen mellan Kiruna och Narvik idag bara får resa fram till gränsen. Varför ska de inte kunna genomföra hela resan med malmtågen?

Förstår finska

Själv förstår hon finska och kan också tala det en del efter att ha växt upp i en miljö där det ansågs "stroppigt" att tala svenska, även om alla kunde det.

- Jag vill samarbeta om allt – utom ishockey. Jag vill inte tala om hur det gick där.

(Resultatet i Ishockey-VM 2011, som avslutades i maj, blev att Sverige och Finland kämpade om guldmedaljen. Finland vann med 6-1).

Ewa Björlings politiske rådgivare Gustav Ahlsson, kan inte låta bli att strö salt i såret:

- Du vet väl vad finnarna säger när man möter dem nu? "Det finns bara en sak som är bättre än sex. Det är sex – ett!"

Stämningen i flygplanet är god. Alla gläder sig över att få uppleva Grönland. Vi har just ätit den bästa flygmat jag någonsin smakat. Ewa Björling har sagt att det är OK att vi pratar. Förutsättningen var att det inte var för mycket turbulens.

Flyget har en gång varit den kanadensiska whiskyfabrikanten Seagram's direktörflygplan och vid sidan av sätena, under de generöst stora fönstren, är det runda fördjupningar som passar precis för ett whiskyglas.

Öl och surströmming

Ewa Björlings blogg "Frihandelsministern" handlar mycket om mat. Hon har nyss besökt bryggeriet Carlsberg och skriver lyriskt om en surströmmingsfest. När hon får utmaningen att välja ut den mat hon tycker bäst om från varje nordiskt land ger hon sig i kast med uppgiften utan att tveka.

Hon har varit handelsminister sedan 2007 för moderaterna, men blev nordisk samarbetsminister först i fjol höst. Frågor som rör livsmedel brukar vara extra svåra att lösa. Just nu upprörs hon av att svenska ICA på grund av norska tullregler inte tillåts transportera norskt kött till sin svenska paketeringsanläggning, som byggts speciellt för att garantera en så hög standard som möjligt.

- Resultatet är att ICA:s norska butiker inte kan sälja kvalitetsmärkt kött.

Problem för pendlare

Andra frågor går mycket snabbt att lösa, som när norska myndigheter ville strama åt reglerna för hur utlänningar folkbokfördes. Svenskar som pendlat till Norge har länge haft ett provisoriskt personnummer. Konsekvensen av de nya reglerna blev att många tusen svenska pendlare i så fall skulle bli tvångsskrivna i Norge, eftersom de uppehåller sig mer än sex månader per år där. Det skulle i sin tur få stora konsekvenser för deras rätt till svenska studiebidrag, sjukvårdssättning och även rätten till att rösta i det svenska riksdagsvalet.

- Jag tyckte att de nya norska reglerna var "o-bra". Det finns 28 000 svenskar enbart i Värmland som pendlar till Norge. Det är självklart att de måste få välja själv var de vill vara skrivna, säger hon.

Ewa Björling ringde med en gång sin norska motpart, Rigmor Aasrud, och som i sin tur tog upp frågan med finansminister Sigbjørn Johnsen.

- På mindre än tre veckor hade de skjutit upp problemet och satt igång en utredning som just föreslagit hur det hela ska lösas.

- Det visar hur snabbt och enkelt frågor kan lösas i Norden. Men det är klart att man måste skrika om det i massmedierna också för att det ska bli uppmärksammat, säger Ewa Björling.

Det är hennes grönländske motpart, undervisningsministern Palle Christiansen som bjudit in henne till Grönland. Han var fram till i mars i år finansminister i det grönländska självstyret som kallas Naalakkersuisut.

Två tandläkare

Förutom att de bägge är nordiska samarbetsministrar, har de också en annan sak gemensamt. Bägge har tagit en tandläkarutbildningen, men Ewa Björling vidareutbildades sig också till tandkirurg och blev intresserad av forskning. Hon arbetade med lämlar, ett djur som trivs i arktiska områden.

- Men det jag egentligen var intresserad av var ett speciellt sort virus som drabbar lämlar, sorkfeber. Det är en blödersjukdom som även kan drabba människor.

När hon antogs som doktorand blev det emellertid hiv som hon studerade, bland annat i Kalifornien, där hon lärde sig en ny metod för att framställa syntetiska monoklonala antikroppar, en metod som hon tog med sig hem till Sverige och etablerade där. På slutet av 90-talet blev hon intresserad i lokalpolitiken och valdes 2002 in i Riksdagen. I en jubileumsskrift för Karolinska Institutet har hon berättat:

"Det var ett späckat program. Det var svårt att hinna med arbetet som tandkirurg, jag hade egna doktorander och det hände till och med att vi måste ha labbmöten på riksdagsrummet!"

För att besöket på Grönland skulle få substans, som hon uttrycker det, har hon också tagit med sig en svensk näringslivsdelegation, med företag inom gruvnäringen, som LKAB och Boliden.

Redan nu kan hon avslöja att gruvnäringen kommer att bli ett av huvudpunkterna för det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2013.

Elever på gruvskolan i Sisimiut. I framtiden kan Grönland blir en stor gruvnation om alla projekt som finns planerade blir av.

- Vi vill göra något för gruvnäringen. Det har aldrig funnits ett nordiskt samarbete på det området. Just nu är det Klondyke för gruvorna i Sverige, Norge och Finland. Räkna man med Grönland finns det också ett stort danskt intresse, säger hon.

Hur ser hon då för sig ett utvidgat samarbete inom gruvindustrin? Är det ytterligare en nordisk institution som ska etableras?

- Det viktiga för mig är att ha ett fokus på att verksamheten ska vara så miljövänlig som möjligt. Exakt vad vi kommer att föreslå är det för tidigt att säga. Men samarbetet kan antingen stärkas genom en ny organisation eller också kan det ske inom ramen för redan existerande verksamhet.

Släktingar i gruvan

De flesta av hennes flesta manliga släktingar har arbetat på det svenska gruvbolaget LKAB och när Ewa Björling sammanstrålat med näringslivsdelegationen i Grönlands näst största stad, Sisimiut, bär det direkt av till den nya gruvskolan där.

Grönland omfattas just nu av ett stor internationellt intresse från olika gruvbolag. Det finns sex, sju stora gruvprojekt som kommer att kunna ge arbete till tusentals grönlänningar. Men först måste de utbildas.

Ewa Björling har inga problem med att finna tonen med lärlingen Aqquartaa i verkstaden. Han håller på att räta upp en buckla som en av grävmaskinerna fått. Hon ser en sprayflaska med rostolja som han ställt ifrån sig.

- I Sverige kallar vi den en 5-56. Utmärkt för att få upp bultar som rostat. Tillsammans med en rulle med silvertejp för att binda upp avgasröret är det något som bör finnas i alla bilar, säger hon.

Hon har meckat med bilar tidigare, hörs det lång väg. Enligt ryktet gillar hon att det går fort och har själv en Porsche 911. Som handelsminister har hon framförallt förknippats med en fråga – kampen för det svenska snuset inom EU.

Själv pratar hon hellre om CSR – Corporate Social Responsibility – det vill säga företagens samhällsansvar och samhällsengagemang.

- Grönland har mycket framför sig och Sverige är bara en liten spelare i den boom som väntar ön. Men ett ökat samarbete med Sverige är klockrent när man ser på den strategi som grönlänningarna lagt sig på att både gruvindustrin och oljeverksamheten ska vara hållbar. Svenska företag är världsbäst på CSR, säger hon.

När hon och näringslivsdelegationen förflyttat sig till huvudstaden Nuuk överläter hon emellertid till företagen själva att hitta kontakter bland de grönländska företag som deltar i ett seminarium som Sveriges ambassad i Köpenhamn och Svenska Exportrådet bjudit in till.

Ewa Björling och den grönländske energiministern Ove Karl Berthelsen.

Efter att ha talat lite på tu man hand med energiministern Ove Karl Berthelsen på seminariet får hon också uppleva en "kaffemik", ett grönländskt kafferep, med ytterligare en ministerkollega, Maliina Abelsen, som är finansminister och som bjuder hem henne till sitt eget hus.

På den avslutande middagen, en solfylld kväll där ett par vikvarar sprutar upp vatten som en fontän i Godthåpsfjorden utanför restaurangen, får hon frågan om hon själv skulle kunna tänka sig att bo på Grönland.

- Jag skulle kunna tänka mig att bo i ett eget hus vid havet här, där det är kallt och skönt. Men det skulle varken vara i Sisimiut eller Nuuk – utan någon mycket mindre plats mittemellan, svarar hon diplomatiskt.

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm og barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken

Ny norsk giv med satsing på jobb til funksjonshemmede

Funksjonshemmedes organisasjoner og partene i arbeidslivet var rause med rosende ord da arbeidsminister Hanne Bjurstrøm og barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken presenterte ”Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne” i tilknytning til at Statsbudsjettet 2012 ble lagt frem 6.oktober.

NYHET

10.10.2011

TEKST BERIT KVAM FOTO: BJÖRN LINDAHL

- Det er bare så fint at en slik jobbstrategi nå finnes, var reaksjonen fra funksjonshemmedes organisasjoner.

Mens 77 prosent av den norske befolkningen generelt er i jobb, er sysselsettingen blant funksjonshemmede 43 prosent, og denne lave sysselsettingen har vært stabil gjennom mange år.

- Uavhengig av opp- og nedgangskonjunkturer, uavhengig av trepartssatsingen på et mer inkluderende arbeidsliv og uavhengig av hvem som har styrt, så har de ikke klart å få andelen funksjonshemmede i arbeidslivet opp. Da er det på tide med både selvransaking og nye grep, sa Hanne Bjurstrøm da hun presenterte regjeringens strategi for å få flere funksjonshemmede i jobb, sammen med inkluderingsminister Audun Lysbakken.

Hun innrømmet uten forbehold at det offentlige gjør en for dårlig jobb og at ikke minst kommunene er viktig hvis strategien skal lykkes, og lovet blant annet en revisjon av tjenestemannsloven for å redusere diskriminering ved rekruttering i statlig sektor.

Tall fra Statistisk sentralbyrå for 2. kvartal 2011 viser at 78 000 ikke-sysselsatte funksjonshemmede ønsker arbeid. 22 000 av dem er under 30 år. Det er denne gruppen unge under 30 år som er målgruppe for jobbstrategien. I fokus står overgangen mellom skole og arbeidsliv.

- Andelen unge uføre er stadig økende, og vi vet ikke hvorfor det skjer. Det bekymrer. Det er tragisk for dem som skal starte i arbeidslivet og ikke kommer inn, og det er dyrt for samfunnet. Derfor er dette viktig, og vi skal lykkes, proklamerte Hanne Bjurstrøm overfor pressens og organisasjonenes representanter.

Jobbstrategien inneholder en rekke konkrete tiltak som skal settes i verk i 2012. Regjeringen foreslår blant annet å styrke den arbeidsrettede innsatsen med 500 tiltaksplasser og å bevilge 25 millioner til tilretteleggingstilskudd til arbeidsgivere. Det foreslås å opprette egne stillinger til prosjektledere eller koordinatorene i hvert fylke og i Arbeids- og velferdsdirektoratet, som skal arbeide for at strategien settes ut i livet, og dessuten veiledere for arbeidslivet i hvert fylke som skal støtte og veilede arbeidsgiverne. I tillegg styrkes ordningen med funksjonsassistanse med 10 millioner, et tiltak for å bistå den enkelte slik at det blir praktisk mulig å fungere i arbeidslivet.

- Jeg vet at det kan kritiseres, men siden jeg ikke har fått resurser til å hjelpe 78 000, er det viktig å fokusere. Derfor starter vi med å målrette konkrete tiltak mot de 22 000 i 2012.

Spørsmål om suksessfaktorer eller måltall besvarte hun også i forkant:

- Det får dere ikke. Dette er et langsiktig arbeid og en helhetlig strategi som skal ha gjenklang i alle departementer, ikke minst i utdanningsdepartementet, understreket Hanne Bjurstrøm.

Arbeidsgiverutfordring

Et springende punkt er om arbeidsgiverne vil ansette flere funksjonshemmede.

- Da må tiltakene bli langt mindre byråkratisk tilrettelagt enn det de er i dag, var kommentaren fra Hovedorganisasjonen Virke som representerer mer enn 15 000 virksomheter.

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm kvitterte med å invitere til et bredt samarbeid om gjennomføringen, og understreket at dette er friske penger som kun skal brukes til formålet.

Hun avviste samtidig muligheten for at funksjonshemmede skal gå veien via midlertidige stillinger.

- Det er jeg ikke med på. Da kommer de aldri inn i arbeidslivet på riktig, men blir gående i midlertidige stillinger.

Likestillingsminister Audun Lysbakken annonserte at han er opptatt av tiltak for å redusere diskriminering av funksjonshemmede i arbeidslivet ut fra et likestillingsperspektiv. Men han er også opptatt av de samfunnsøkonomiske konsekvensene av "å ta alle krefter i bruk", og har derfor tatt initiativet til en samfunnsøkonomisk analyse for å belyse de økonomiske konsekvensene av at flere funksjonshemmede kommer i arbeid.

Turid Klette, LO, og Ingrid Ihme, Open Mind under presentasjonen av regjeringens jobbstrategi for funksjonshemmede

Forsøk irriterer

- Selv om reaksjonene var overveiende positive, var også kritikken der. Hvorfor blir ordningen med tilrettelagt transport til og fra jobb eller skole videreført som et forsøk? Hvorfor gjøres ikke ordningen permanent?

- Men pengene er der, sier Ingrid Ihme. Hun er selv funksjonshemmet, direktør i Telenor Open Mind, medlem av Statens råd for funksjonshemmede og har deltatt i erfarings- og idépanelet med representanter fra arbeids- og næringsliv, ett av de to panelene som er blitt bedt om å komme med forslag til tiltak.

- Jeg synes mange av tiltakene er spennende og det virker som de har tatt rådene fra panelene og fra Statens Råd for funksjonshemmede på alvor, sier hun og peker på noen av løsningene som spesielt interessante:

- Det er veldig spennende at det skal opprettes egne koordinatører i hvert fylke. Open Mind er et tilbud i Oslo, så det er kjempeviktig å spre dette ut over hele landet. Det kan bidra til at det blir lettere for bedriftene å få en oversikt over alle de gode tiltakene som finnes.

- I Jobbstrategien rettes innsatsen mot fire barrierer som kan være til hinder for at flere funksjonshemmede kommer i jobb. Det er diskrimineringsbarrieren, kostnadsbarrieren, produktivitetsbarrieren og informasjons- og holdningsbarrieren. Forhåpentligvis kan fylkeskoordinatorene nå forholde seg mer helhetlig til barrierene.

- Det tredje som er veldig spennende er at de vil opprette en arbeidslivscoach ved arbeidslivssentrene. I Telenor Open Mind bruker vi det. Vi har en coach som kommer på jobben, og da handler det både om å få deltakerne til å tro på seg selv, men det handler også om å gi arbeidslederne trygghet i forhold til å ansette funksjonshemmede.

- Så er det viktig at det blir en ordning med kontaktpersoner for funksjonshemmede i Arbeids- og velferdsetaten som en del av tilretteleggingsgarantien. Det er viktig for personer med nedsatt funksjonsevne som har behov for bistand for å komme i jobb.

Det er mange ting som må fungere for at funksjonshemmede skal kunne klare å komme i jobb, forteller Ingrid Ihme:

- Jeg bruker personlig assistent før jeg kommer meg på jobb, så handler det om å komme til jobb med bil eller buss og så er det på jobben, da trenger jeg fremdeles hjelp til å gå på toalettet og hente lunsj. Når jeg kommer hjem er det fritid og helse og lege og alt det andre som heter brukerstyrt personlig assistanse, som er noe annet enn funksjonsassistanse på jobben.

I 2012 styrkes ordningen med funksjonsassistanse i arbeidslivet med 10 millioner kroner. Er det bra nok?

- Jeg tror 10 millioner vil hjelpe ganske mye fordi det ofte er snakk om små praktiske behov. Det er mange som trenger bare litt bistand så klarer de seg fint. Jeg er fornøyd med at de hadde tatt med så mye. Jeg føler at rådene er blitt lyttet til, sier Ingrid Ihme.

Lite nytt, men ny giv

Jobbstrategien for funksjonshemmede er forankret i trepart-savtalen om et mer inkluderende arbeidsliv, IA-avtalen, der en av tre hovedmålsettinger fra starten har vært å øke sysselsettingen av personer med nedsatt funksjonsevne. Turid Klette, LOs representant, viser til Stoltenbergutvalget høsten 2006 der man blant annet skjerpet oppmerksomheten omkring denne målsettingen. Et spørsmål var hvordan man skal klare å engasjere arbeidsgiverne, og om kvotering kunne være aktuelt.

- Jeg tror heller ikke det er veien å gå her, kommenterer Turid Klette med referanse til statsrådens holdning.

- Det gjelder å finne en gulrot. Jeg har tro på lønnstilskudd som kan dekke deler av arbeidsgiverens lønnsutgifter for personer med nedsatt funksjonsevne for en gitt periode, samtidig som man stiller krav om at arbeidsgiver skal betale tarifflønn. Vi må unngå at det utvikler seg et a- og et b-lag i arbeidslivet, og lik lønn for likt arbeid er viktig for oss.

- Jeg er glad for at arbeidsministeren er klar i holdningen til midlertidig ansettelse. Det ville det ellers blitt bråk om. Jeg har også tro på forslaget om å ansette arbeidslivscoacher knyttet til arbeidslivssentrene under NAV, Arbeids- og velferdsetaten, som har oppfølgingsansvaret i forhold bedrifter som har inngått IA-avtale, og som derfor har forpliktet seg til å jobbe for økt sysselsetting av funksjonshemmede.

Hun understreker at det også er veldig bra at det skal ansettes egne folk hos fylkesdirektørene i NAV som skal reise rundt og gi opplæring til de lokale NAV-kontorene.

- Men alt i alt er det ikke så mye nytt her. Det virker mer som at de har prøvd å samle tiltakene som vi har, i en styrket ny giv, det er vel og bra. At de vil trekke inn utdanningssiden gjennom Kunnskapsdepartementet og andre departementer som for eksempel Helsedepartementet for å kunne tilby adekvat helsehjelp, er helt nødvendig hvis det skal bli en NY GIV i arbeidet.

Arbeidstakerholdninger

Hindringene i arbeidslivet handler også om arbeidstakernes holdninger, hva gjør LO med det?

- Overfor våre forbund og medlemmene er vi opptatt av å høyne kunnskaps- og kompetansenivået blant tillitsvalgte og medlemmer. Vi mener at tillitsvalgte har kjempemuligheter til å påvirke holdninger. De kan være pådrivere for å få ansatt funksjonshemmede i forbindelse med at de er med på intervju og innstilling ved rekruttering av nye medarbeidere. Derfor er det viktig med den holdningsdannende biten, det er LO veldig opptatt av.

En vending i tenkningen

Forsker på feltet, Sveinung Legard, Arbeidsforskningsinstituttet, er heller ikke overbevist om at strategien inneholder så mange nye tiltak, men at den delvis representerer en ny måte å tenke på i arbeidslivspolitikken overfor funksjonshemmede:

- Til nå har arbeidslivspolitikken i stor grad handlet om å gjøre funksjonshemmede mest mulig sysselsettbare, gjennom for eksempel opplæringstiltak, jobbtrening. Nå har man vendt blikket mer mot hva som skjer i arbeidslivet, og hvordan bedrifter kan bli mer åpne, gjennom blant annet å sørge for at større bedrifter aktivt jobber med å gjøre sine lokaler og IKT-systemer mer tilgjengelige. En revisjon av tjenestemannsloven skal medvirke til at funksjonshemmede ikke diskrimineres når de søker på jobb i staten. Tilbud om coach til arbeidsgivere er også nytt, og det er bra at ordningen med funksjonsassistenter styrkes, sier Sveinung Legard som samtidig etterlyser fokuset på overgangen mellom utdanning og arbeid. Denne overgangen kommer nesten ikke frem i jobbstrategien, synes han.

SCB har mätt de arbetslösa i 50 år

4,5 miljoner personer är sysselsatta i Sverige. Det är en miljon fler än för 50 år sedan. Det visar statistiken som Sveriges statistiska centralbyrå, SCB, levererat om arbetsmarknaden månad, efter månad under 50 år. Genom arbetskraftsundersökningarna, AKU, har politiker, ekonomer, journalister och andra beslutsfattare tagit del av läget, utveckling och dynamiken på den svenska arbetsmarknaden.

NYHET

10.10.2011

TEXT: GUNHILD WALLIN

Det var i augusti 1961 som SCB började med sina nu väl kända arbetskraftsundersökningar, som i dagligt tal går under namnet AKU. Det firades med en välbesökt konferens i Stockholm, där flera hundra personer trängdes i en välfylld aula. Precis som sig bör vid ett födelsekalas bjöds det också på kaffe och marsipantårta.

Hassan Mirza, chef för AKU, och med lång erfarenhet av arbetskraftsundersökningarna, är glad över det intressejubileet har väckt. En av hans förklaringar är att man under alla

år arbetat aktivt för att anpassa statistiken till användarnas behov och att kvaliteten löpande har förbättrats, till exempel genom att öka antalet personer som ingår i månadsurvalet – idag är det 29 500 personer – och att flera nya tabellpaket redovisas.

Men viktigt är också att de uppgifter som AKU arbetar med ligger nära människors liv och att frågor som rör sysselsättning varit ett prioriterat politikområde. Det har därför funnits ett stort intresse för de uppgifter AKU tar fram.

Aktualiteten viktig

- Det mest avgörande är att det hela tiden funnits ett stort behov av de uppgifter som AKU presenterar som grund för både ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik. Och liksom i de övriga nordiska länderna har sysselsättning varit och är alltjämt en viktig fråga, vilket gjort att våra undersökningar har exponerats. Aktualiteten är också viktig, säger Hassan Mirza.

Hans uttalande bekräftas av en rad intervjuer i SCB:s egen tidning "Källa: SCB". Med anledning av jubileet berättar politiker, fackföreningsföreträdare och journalister utifrån sina ståndpunkter om varför AKU är viktigt. Arbetsmarknadsminister Hillevi Engström berättar att SCB kommer till Arbetsmarknadsutskottet varje månad och förklarar siffrorna, som visar hur arbetsmarknaden ser ut just nu.

Obligatorisk närvaro

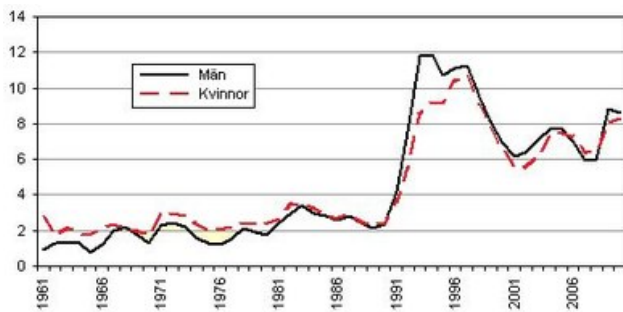
På Arbetsmarknadsdepartementet har man också genomgång med obligatorisk närvaro varje gång statistiken kommer. Finansminister Anders Borg ser arbetskraftsundersökningarna som en konjunkturmätare, där man inte bara får reda på antalet sysselsatta eller arbetslösa, utan också hur många som är deltids-, eller undersysselsatta. Uppgifterna är viktiga eftersom den borgerliga regeringen i Sverige, liksom socialdemokratiska regeringar tidigare, strävar efter att så många medborgare som möjligt ska ha arbete.

”Arbetsmarknaden är central när det gäller social sammanhållning – det är en stor del av människors liv och viktig för fortsatt försörjning i form av pension. Den är en indikator på ett strukturerat Sverige – på hur vi mår och vart vi är på väg”, säger Anders Borg i ”Källa: SCB.

Dagens Nyheters politiske chefredaktör Peter Wolodarski konstaterar i samma tidning att den offentliga statistiken måste hålla hög klass och vara trovärdig för att det offentliga samtalet inte ska falla sönder.

Inte bara sysselsatt eller i arbete

Varje månad i 50 år har AKU tagit fram statistik som förklarar läget, utvecklingen och dynamiken på svensk arbetsmarknad. Det görs också rapporter kvartalsvis och årsvis. Ursprungligen beskrev statistiken de som hade arbete, respektive var arbetslösa, som i diagrammet under.

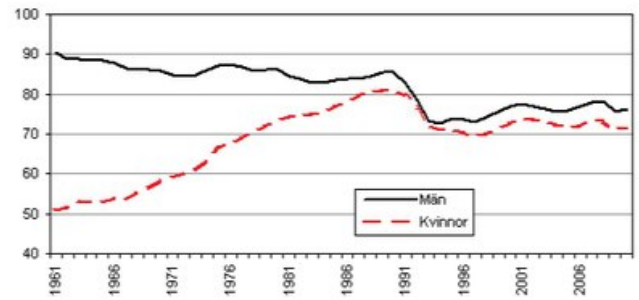

Numera följer man också dem som är ”mitt emellan”. Verkligheten låter sig ju sällan delas in i så skarpa gränser, heller inte arbetslösa, respektive de i arbete. Många personer är varken det ena eller det andra, utan finns någonstans däremellan. Kanske har man ett deltidsjobb och vill gå upp i tid, eller är undersysselsatt. Statistiken kan också brytas ner i varaktighet – det vill säga hur länge en person befinner sig i ett särskilt tillstånd på arbetsmarknaden.

Arbetskraftundersökningarna följer FN:s dotterorganisation ILO:s rekommendationer, vilket gör det lättare för regering och riksdag, olika myndigheter, forskarvärlden men också för arbetsmarknadens parter att utgå från samma statistiska källa när man beskriver situationen på arbetsmarknaden. Motsvarande arbetskraftundersökningarna finns också i de övriga nordiska länderna, även om Hassan Mirza bedömer att den svenska AKU är mest omfattande, bland annat på grund av regeringens önskemål om mångfacetterad statistik. En av avsikterna med att följa ILO:s rekommendationer är också att statistiken ska bli möjlig att jämföra mellan olika länder.

Kvinnorna ökade arbetskraften

Under de 50 år som undersökningar pågått ser man klara utvecklingstendenser på svensk arbetsmarknad. Det första är att kvinnorna gick ut i arbetslivet. Det skedde framför allt under 1960-talet och innebar att arbetskraften ökade med mer än en miljon personer.

Det andra är att antalet sysselsatta män sjönk under 1970- och 80-talet. Förklaringen till det är att många lämnade arbetslivet tidigt och att förtidspensionering under vissa tider användes mer eller mindre som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Under 90-talet lågkonjunktur uppstod en tredje tendens. Sverige hade då länge haft en arbetslöshet på cirka tre procent, men under 90-talet när många blev arbetslösa steg arbetslösheten till ca 11 procent och har därefter legat på i genomsnitt cirka sju procent. Arbetslösheten permanentades på en högre nivå och senare högkonjunkturer har inte inneburit att arbetslösheten sänkts till vad den tidigare var. Den fjärde och senaste tendensen är att äldre stannar längre i arbete. Hassan Mizra talar om de äldres återkomst på arbetsmarknaden.

- Det är samma tendens i de nordiska länderna, men också i länder utanför Norden. Man reformerar för att människor ska jobba högre upp i åldrarna, i Sverige bland annat genom förändringar i socialförsäkringarna och i pensionssystemen. Den allt högre andelen äldre i befolkningen talar för arbetskraftsbrist på långsikt. Det är detta förhållande som ligger till grund för reformerna i pensionssystemet och andra reformer på arbetsmarknaden. De syftar till att öka incitamentet för ett senare utträde från arbetsmarknaden, säger Hassan Mizra.

Arbetsmiljöverket vill stoppa farligt arbete - även om det utförs av utländsk arbetskraft

Utländska företag som skickar arbetare till Sverige ska följa arbetsmiljölagen på samma sätt som inhemska företag. Men att se till att de gör det kan vara lättare sagt än gjort. Därför har Arbetsmiljöverket tänkt ut en ny strategi för att kunna förebygga de allvarligaste riskerna för personer som tillfälligt arbetar i landet. Problemet hur man ska kunna straffa utländska företag som har brutit mot lagen återstår dock att lösa.

KOMMENTAR

10.10.2011

TEXT: KERSTIN AHLBERG, REDAKTÖR EU & ARBETSRÄTT

Högt uppe på ett tak jobbar tre byggnadsarbetare. Det finns inga skyddsräcken och ingen av dem har heller någon personlig skyddsutrustning. Sådana här livsfarliga situationer är ingen ovanlig syn för Arbetsmiljöverkets inspektörer, och när allt går enligt vanliga rutiner förbjuder de fortsatt arbete på taket tills någon form av skydd har skaffats fram. Men om det nu råkar vara utländska byggnadsarbetare där uppe – och det är det påfallande ofta – brukar rutinerna inte fungera.

Ett förbud (eller ett så kallat föreläggande som inspektörerna använder när risken inte är lika överhängande som här) måste nämligen vara riktat till den som enligt arbetsmiljölagen har ansvar för att skydda just de här tre arbetarnas hälsa och säkerhet. Vem det är beror på om de är inhyrda (då ansvarar inhyraren); ”vanliga” arbetstagare (då är det deras arbetsgivare) eller egenföretagare (då ansvarar de själva). Det kan mycket väl vara en av varje sort, och särskilt när det handlar om utländska arbetare lyckas inspektören ofta inte utröna vilken arbetsrättslig status de har. Till vem ska förbudet då ställas?

Nu är det inte säkert att problemen är över även om inspektören lyckas lista ut vem som är ansvarig. Förbudet måste nämligen också delges, dvs. det måste överlämnas till den som ska se till att åtgärder vidtas. Och om denne någon är en utländsk arbetsgivare så har denne kanske ingen representant på plats som kan ta emot beslutet. Och det är ju bråttom!

Därför har Arbetsmiljöverket tänkt ut ett nytt sätt att hantera detta inom lagens gränser. När inspektörerna upptäcker omedelbara och allvarliga risker ska de i fortsättningen kunna rikta förbudet direkt till den enskilda arbetstagaren. Han eller hon kanske inte kan vidta några skyddsåtgärder själv, men är åtminstone förhindrad att fortsätta det farliga arbetet. Om det är en byggarbetsplats där det finns fallrisker

så kan inspektören också kräva att byggherren eller byggarbetsmiljösamordnaren ordnar fram skyddsräcken, arbetsplattformar eller liknande skydd för att arbetet ska få fortsätta.

På så sätt kommer Arbetsmiljöverket förhoppningsvis att kunna förebygga de allvarligaste riskerna för arbetstagare med tillfälligt arbete i landet mer effektivt. Men det återstår en hake: Hur ska man kunna sätta åt deras arbetsgivare om de inte rättar sig efter Arbetsmiljöverkets beslut eller bryter mot arbetsmiljölagen på något annat sätt?

I undantagsfall kan sådana brott leda till det som i juridisk mening är straff, dvs. böter (eller fängelse). Betydligt vanligare är att arbetsgivare döms att betala ett kännbart så kallat vite. En tredje typ av påföljd kallas sanktionsavgift. Problemet, när det är ett utländskt företag som har syndat, är att varken viten eller sanktionsavgifter kan drivas in i utlandet om företaget sätter sig på tvären. Det går bara med böter enligt EU:s regler.

Men i betänkandet ”En bättre arbetsmiljö genom effektivare sanktioner” från i somras föreslår den så kallade sanktionsutredningen att böter ska användas ännu mer sällan än nu, medan sanktionsavgifter och förbud och förelägganden med hot om vite ska bli det normala. Hur sanktionssystemet fungerar i förhållande till de utländska företagen ägnas inte en rad. Det är inte tu tal om att särskilt vite är mycket effektivare som påtryckningsmedel än straff – generellt sett. Men i uppräkningsdelen av de EU-direktiv som Sverige måste rätta sig efter har utredningen glömt utstationeringsdirektivet. Det kräver att utstationerade arbetstagare garanteras det skydd som arbetsmiljölagstiftningen ger, och att Sverige vidtar lämpliga åtgärder om reglerna inte följs. Det må vara svårt att göra, men då borde man åtminstone konstatera det.

Kanske är lösningen att EU antar regler om indrivning av den här typen av ekonomiska sanktioner.

Helle Thorning-Schmidt: Danskerne skal arbejde mere

Flere skal arbejde mere, produktiviteten skal op, og lønningerne holdes i ro. Det er centrale elementer i den nye danske centrum-venstre regerings arbejdsmarkedspolitik, som både arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer tager forholdsvis pænt imod.

NYHET

04.10.2011

TEKST: MARIE PREISLER

Der er udsigt til 135.000 nye job, men danskerne skal til gengæld ikke forvente særlig meget mere i lønningsposen, selvom landet nu har fået en socialdemokratisk ledet regering. Økonomisk ansvarlighed er nøgleordet for den nye regerings politik, fastslog Helle Thorning-Schmidt, da hun som den første kvindelige statsminister i Danmark holdt den traditionsrige åbningstale for det nyvalgte Folketing tirsdag den 4. oktober.

- Den første store opgave bliver at føre Danmark ansvarligt ud af krisen, bebudede statsministeren i åbningstalen.

Den nye statsminister pegede på, at 10.000-vis af job er forsvundet på danske virksomheder, og at mange familier oplever "benhårdt pres" på deres privatøkonomi. At styre ud af krisen bliver derfor alt andet end let, advarede hun. Det vil kræve svære valg, en ansvarlig økonomisk politik og løn-tilbageholdenhed hos lønmodtagerne, hvis det skal lykkes at vende den negative udvikling i dansk økonomi.

Inden år 2020 vil den nye regering bestående af Socialdemokraterne, De Radikale og Socialistisk Folkeparti (SF) øge arbejdsudbuddet med 135.000 personer og sikre, at der som minimum kommer balance på de offentlige budgetter. Underskuddet på de offentlige finanser ventes i år at blive på 68 mia. kroner, og den afgående regerings finanslovsudspil for 2012 budgetterede med et underskud i 2012 på hele 85 mia. kr.

Den nye regering første konkrete skridt til at vende den udvikling er at kickstarte økonomien ved at fremrykke offentlige investeringer for 10 mia. kr. Det vil i sig selv skabe nye job her og nu, forventer statsministeren.

Firepunktsplan

Derudover skal økonomien saneres og nye job skabes med en plan bestående af følgende fire punkter:

- Øgede statslige indtægter ved blandt andet at indføre nye skatter og afgifter og begrænse støtteordninger til erhvervslivet.
- En ny skattereform skal nedsætte skatten på arbejde. Skatten på de højeste lønninger skal ned og en varslet særlig skat for millionærer er droppet.
- Studerende skal hurtigere igennem uddannelsen, og der kommer reformer af aktiveringsindsatsen over for ledige og af førtidspension, kontakthjælp og flexjob-ordningen.
- En kommende trepartsaftale mellem stat og arbejdsmarkedets parter skal øge arbejdsudbuddet og forbedre erhvervsuddannelserne og mulighederne for efteruddannelse. Regeringen forventer løn tilbageholdenhed.

- Danmark hverken kan, eller skal konkurrere på lav løn. Men det er et problem, at danske lønninger gennem de seneste år er vokset hurtigere end udlandet. Det koster danske job, sagde Helle Thorning-Schmidt.

Danskerne må også indstille sig på senere pensionsalder og en kraftig nedtrapning af efterlønsordningen. En bevarelse af efterlønsordningen var ellers et af de løfter, som Socialdemokratiet og SF gik til valg på, men efter krav fra De Radikale blev efterlønnen ofret. Socialdemokraterne indfrier heller ikke sit valgløfte om at omstøde den tidligere regerings halvering af dagpengeperioden. Den nye regering vil kun forlænge dagpengeperioden med et halvt år for personer, som er på vej til at ryge ud af dagpengesystemet i andet halvår i år.

Der var i den nye statsministers åbningstale ikke et ord om de 12 minutters længere daglig arbejdstid, som hun i valgkampen igen og igen fremførte som S og SF's bud på at skaffe finansiering af fortsat efterløn. Men den nye regering forven-

ter stadig, at forhandlinger mellem den danske stat og arbejdsmarkedets parter kan øge arbejdsudbuddet.

Arbejdsgiverne tager meget positivt imod invitationen til trepartsforhandlinger.

- Der er ikke noget af det, som inviteres til trepartsdrøftelser om her, som vi er negative overfor, lød det fra administrerende direktør i Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Jørn Neergaard.

Han hæfter sig ved, at den nye regering vil øget arbejdsudbud, styrke konkurrenceevne, satse på uddannelse og re-vurdere beskæftigelsesindsatsen. Der er centrale arbejdsmarkedspolitiske temaer, og derfor har arbejdsgiverorganisationerne nu en positiv tilgang til forhandlingerne.

Udsigt til svære forhandlinger

Både S-SF og LO er under valgkampen blevet kritiseret for ikke at sige præcist, hvordan lønmodtagerne skal arbejde mere. Det vil de fortsat ikke. Men forventningerne til besparelsen ved længere arbejdstid er drastisk reduceret. Ifølge det nye regeringsgrundlag vil det spare fire mia. kr. på statsbudgettet, hvis lønmodtagerne arbejder mere. Tidligere ville S og SF spare 15 mia. kr. på den måde.

Alligevel kan trepartsforhandlingerne blive svære. Landets tredjestørste fagforbund FOA er fagforbund for godt 200.000 offentligt ansatte og har allerede meldt ud, at hvis lønmodtagerne skal give indrømmelser i trepartsforhandlingerne, skal det udløse en modydelse, og forbundet agter ikke at godtage en 12-minutters plan, når det ikke modsvares af fortsat ret til at gå på efterløn.

Det er uvist, hvornår trepartsforhandlingerne starter, men formentlig først næste år. I valgkampen ville S-SF indlede forhandlingerne inden for de første 60 dage efter regeringsovertagelsen, men det har arbejdsgiverside advaret imod. Der skal indgås nye overenskomster inden for få måneder for at undgå storkonflikt på det private arbejdsmarked. Regeringens nyslåede beskæftigelsesminister, Mette Frederiksen (S), har ved sin tiltræden udtalt, at hun ikke har lagt sig fast på, hvornår forhandlingerne skal begynde.

Det er også den nye regerings mål at få 10.000 flere indvandrere og efterkommere i arbejde inden 2020, og i en ny integrationsreform indføres et såkaldt integrationsbarometer, der skal vise, hvor mange nydanskere der kommer i arbejde.